

ה. שני חדרים זה לפנים מזה, והנמצאים בפנימי יוצאים דרך החיצון — לדברי רב כהנא, אם האנשים מבחוץ והנשים מבפנים אין חוששים משום יחוד, שהרי אין לאנשים דרך פנימה רק לנשים יש דרך החוצה והלא אשה אחת מותרת להתיחד עם כמה אנשים [כשרים]. במתניתא תנא להפך; כשהאנשים מבחוץ אסור, שמא ייכנס אחד מהם פנימה ויתיחד עם הנשים, אבל האנשים מבפנים מותר, שהרי גם אם יצא אחד לחיצון, הלא ירא שמא יצא אחד אחריו. אמר אביי: הלכך נחמיר כשתי הדעות. ונהגו אביי ורבא במקום קבוץ אנשים ונשים, לסדר ביניהם שורות חפצים המשמיעים קול כשעוברים עליהם, שאם יבואו זה אצל זה — יישמע קול. החזון-איש צדד לומר, כשאשה בפנימי ואיש בחיצון, שמא מועילה נעילת דלת מבפנים, כי החשש אינו אלא מהאיש. וצריך עיון.

ו. מתיחד אדם עם אחותו, ודר (בקביעות) עם אמו ועם בתו.

פירש בתורא"ש שיחוד עם האם מותר מדין תורה, שנאמר בן אמך (כדלעיל פ:) — כי גם קודם המעשה באנשי כנסת הגדולה (בסנהדרין קג): שסילקו היצר מלהתגרות בקרובות, לא היה היצר שולט כלפי האם. וכיון שאחר כך נסתלק היצר משאר קרובות, אנו למדים מאמו להתיירן. ומכל מקום לא התיירו באחותו כמו באמו לדור עמה בקביעות, אבל בתו הואיל והיא יצאה ממנו, אין מתגרה בו היצר כלל. לדברי שמואל שני הדבר במחלוקת תנאים [שכן אמר רבי מאיר לבני ביתו: הזהרו בי מפני בתי, כלומר השגיחו שלא אתיחד עמה], ופסק לאסור להתיחד עם כל עריות שבתורה, ואפילו עם בהמה. וכן נהגו אביי ורב ששת בעצמם. (פרשו התוס' שעשו זאת כחומרא בעלמא, כי לדינא קיימא לן כחכמים שאמרו לרבי יהודה (פב). לא נחשדו ישראל לא על משכב זכור ולא על הבהמה).

ז. שנינו במשנה: ישן אדם עם אמו ועם בתו בקירוב בשר. ואם הגדילו — זו ישנה בכסותה וזה ישן בכסותו. לפי לשון אחת 'הגדילו' היינו תינוקת בת תשע שנים ויום אחד, תינוק בן שתיים עשרה שנה ויום אחד (ויש גורסים קטנה בת י"א ותינוק בן י"ב. וי"ג: תינוקת בת ג' שנים ותינוק בן ט'). ויש אומרים: תינוקת בת שתיים עשרה שנה ויום אחד, תינוק בן שלש עשרה ויום אחד. וזה כדי שיהיו 'שדים נכונו ושערך צמח'. ואמרו בשם רב חסדא, שאם בושה לעמוד לפניו ערום — אסור (אפילו לא הגיעה לגילאים הנ"ל), שכבר נתלבש בה היצר.

משמע ממעשה דרב אחא בר אבא [כפירוש תור"י הזקן], שגם בת בתו דינה כבתו, וישן עמה בקירוב בשר כל שלא הגדילה. ואולם עם אחותו אסור אפילו קטנה. (עפ"י ראשונים).

דף פב

קעג. א. אלו סייגים והרחקות חייבו חכמים משום הרחקה מן הערוה?

ב. איזו אומנות יש לו לאדם ללמד את בנו?

א. לא ילמד רווק להיות מלמד תינוקות. ולדברי רבי אלעזר, אף מי שיש לו אשה ואינה שרויה אצלו לא ילמד — משום אמהות התינוקות המביאות את בניהן.

וכן אשה (בין רווקה בין אשת איש. מפרשים) לא תהא מלמדת תינוקות — משום אבות התינוקות. נחלקו הראשונים האם הלכה כתנא קמא או כרבי אלעזר. וכתב באגרות משה (אה"ע ח"ד סה, יג) שנוהגים שהנשוי מלמד תינוקות גם כאשר אשתו איננה בעיר לתקופת מה. ובאשה — יש להתיר ללמד לילדים קטנים במקום שאין איסור יהודי, כגון בבית הספר שמצויים שם מורים רבים. [ובשו"ת שבט הלוי (ה"ד טז) נשאר בזה ב'צריך עיון']. ולימוד לנערים — לכאורה יש לאסור אפילו במקום שאין שם חשש יהודי, אך יש מקום להתיר בשעת דחק-גדול.

רבי יהודה אומר: לא ירעה רווק בהמה, ולא יישנו שני רווקים בטלית אחת. וחכמים מתירים — לא נחשדו ישראל על משכב זכור ולא על הבהמה.

ב. אמרו חכמים: לא ילמד אדם את בנו אומנות הנשים. [ופרשו בברייתא, כל שעסקו עם הנשים סורו רע — כגון צורפים, סריקים (= סורקי בגדים), נקורות (= מנקרי ריחים של יד), רוכלים, גרדיים (= אורגים), ספרים (הנשים צריכות להם משום בניהם. רש"י), כובסים].
אבא גוריין איש צדיין אומר משום אבא גוריא: לא ילמד אדם את בנו חמר, גמל, קדר, ספן, רועה וחנוני — שאומנותם אומנות לסטים. רבי יהודה אומר משמו [דלא כאבא גוריאן שהחמיר בגמלים וספנים. מפרשים]: החמרין רובן רשעים והגמלין רובן כשרין, הספנין רובן חסידים. טוב שברופאים — לגיהנם. והכשר שבטבחים — שותפו של עמלק.
ואף על פי שאי אפשר לעולם בלא כל האומנויות, אשרי מי שאומנותו מעולה ואוי לו למי שאומנותו פגומה.
רבי מאיר אומר (וכן דרש בר קפרא): לעולם ילמד אדם את בנו אומנות נקיה וקלה ויתפלל למי שהעושר והנכסים שלו. ופירש רב יהודה 'אומנות נקיה וקלה' — מחט תלמיית.
רש"י: תפירת תלמים תלמים. והרי"ד הקשה הלא התופר עסקו עם הנשים הוא. ופירש: שילמוד לעשות מלאכת המחטים, לא מלאכת התפירה.

רבי נהוראי אומר: מניח אני כל אומנות שבעולם ואיני מלמד את בני אלא תורה, שאדם אוכל משכרה בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא. ושאר כל אומנות אינן כן, כשאדם בא לידי חולי או לידי זקנה או לידי יסורין ואינו יכול לעסוק במלאכתו — הרי הוא מת ברעב. אבל התורה אינה כן אלא משמרתו מכל רע בנערותו (וקוי ה' יחליפו כח יעלו אבר כנשרים, ירצו ולא ייגעו, ילכו ולא ייעפו) ונותנת לו אחרית ותקוה בזקנותו — עוד ינובון בשיבה דשנים ורעננים יהיו.